

Євгенія Валеріївна Болотіна

канд. філос. наук, доц.

ORCID 0000-0001-6939-3840

e-mail: taxiigle@gmail.com,

Олена Василівна Шубна

канд. екон. наук, доц.

e-mail: Shubnaalena@gmail.com,

Лада Олексіївна Бившева

канд. екон. наук, доц.

e-mail: Ladabyvsheva@gmail.com,

ДВНЗ «Донбаська державна машинобудівна академія», м. Краматорськ

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток суспільства, негативна демографічна ситуація, що спостерігається в багатьох країнах світу, стали передумовами того, що соціальне забезпечення нині є невід'ємним складником державної соціальної політики. Соціальний захист завжди займав і займає одне з ключових місць у житті суспільства, держави, а також окремої людини. Система надання соціальних послуг населенню є доволі ускладненою підсистемою цілісної системи органів державного управління, де центральним органом є Міністерство соціальної політики України, яке повинно забезпечувати формування та реалізацію державної політики у сфері соціального захисту громадян країни. Державна політика має бути побудована так, щоб концентрувати зусилля органів державної влади на розв'язання протиріч і усунення невідповідностей між фактичними потребами населення в соціальному захисті і соціальних послугах та реальними можливостями держави в задоволенні конституційних соціальних прав громадян. Таким чином, важливого значення набуває фінансова спроможність системи соціального захисту населення, яка формується в конкретних економічних умовах, а отже, і розуміння соціального захисту як системи фінансових відносин.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед вагомих досліджень зарубіжних вчених у сфері фінансового забезпечення соціального захисту населення слід назвати праці: У. Беверіджа, Ш. Бланкарта, Дж. Бьюкенена, Ф. Вагнера, Л. Вальраса, Т. Ганслі, Дж.М. Кейнса, Ф. Лассалья, Г. МакТаггарта, А. Маршала, Т. Мальтуса, Дж. С. Мілля, Р. Оуена, В. Парето, В. Петті, П. Самуельсона, А. Сміта, Дж. Стігліца та інших. Реалізація політики соціального захисту на сучасному етапі знайшла відображення в наукових працях Н. Борецької, О. Грішнєвої, І. Каленюка, М. Кравченко, О. Мельника, Л. Шевченко та В. Якубенко. Віддаючи належне результатам наукових досліджень вітчизняних науковців, варто зазначити, що частка проблем теоретичного та методологічного характеру щодо утворення джерел фінансування статей соціальних виплат залишаються відкритими, а здобутки науковців у дослідженні даної сфери не є достатньо комплексними.

Метою статті є розкриття особливостей фінансового забезпечення та управління системою соціального захисту населення України в умовах ринкової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В українському суспільстві завжди існували форми прояву соціальної підтримки, але поняття «соціальний захист» почало вживатися на етапі формування ринкової форми економічної організації, коли з'явилась необхідність нейтралізації надмірної диференціації у розподілі доходів, фінансового забезпечення соціальних гарантій з метою послаблення соціальної напруги, недопущення соціальних конфліктів і потрясінь у суспільстві та створення соціальних амортизаторів ринкових ризиків. Соціальний захист населення розглядають із різних позицій. По-перше, як політику держави, спрямовану на забезпечення соціальних, економічних, політичних та інших прав і гарантій людини. На думку Н. Борецької, «соціальний захист – це система соціальних та економічних прав та гарантій, що закріплюються державою і реалізуються її соціальною політикою на основі механізмів забезпечення життєвого рівня, достатнього для відтворення та розвитку особистості на всіх етапах життєдіяльності людини» [1, с. 84]. Це визначення враховує гарантовані державою соціальні та економічні права та вказує мету цих гарантій – забезпечення достатнього життєвого рівня для розвитку особистості. М. Денисов визначає соціальний захист як політику держави щодо забезпечення конституційних прав і мінімальних гарантій людині незалежно від її місця проживання, національності, статі і віку [2, с. 67].

Варто погодитись з думкою вітчизняної вченої В. Москаленко, яка у своєму дослідженні сутності соціального захисту зазначає, що «"соціальний захист", на відміну від "соціального забезпечення", передбачає гарантії щодо охорони праці, здоров'я, навколишнього природного середовища, оплати праці та інші заходи, необхідні для нормальної життєдіяльності людини й функціонування держави. "Соціальне забезпечення" у порівнянні із "соціальним захистом" є вужчим поняттям і означає практику виплати пенсій, соціальної допомоги, соціального догляду. Відповідно до міжнародних стандартів соціальне забезпечення включає також право на медичну допомогу, медичне страху-

вання, державну підтримку сім'ї, материнства й дитинства, утримання і виховання за державні кошти дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування» [3, с. 42].

Система соціального захисту – це сукупність правових, економічних та соціальних заходів, гарантованих Конституцією України, щодо створення та забезпечення здорового соціально-економічного мікроклімату для життя та розвитку як економічно активної частини населення, так і тих, хто опинився у складних життєвих обставинах, гарантуючи обом групам соціальну безпеку (розвиток без війни і тероризму), соціальні зобов'язання, котрі ґрунтуються на соціальній справедливості й рівності прав. Структура системи соцзахисту населення є розгалуженою, широкоохоплюючою, при цьому з урахуванням і державного, і приватного механізмів, варто виокремлювати три головні складові системи: 1) соціальне страхування; 2) соціальну допомогу; 3) соціальні гарантії [4, с. 66].

Оскільки об'єктами та суб'єктами соціальної політики виступають з однієї сторони державні інститути, а з іншої – населення країни, то доцільно розглядати комплексну систему соціального захисту як державний інститут опіки найменш захищеного про-

шарку населення (рис. 1). Через складну ієрархію інститутів соціального захисту населення дуже важко прослідити за джерелами фінансування соціальних статей витрат як на державному, так і на місцевих (територіальних) рівнях. Згідно статистичних показників соціальна сфера в Україні є недофінансованою через відсутність належного бюджетного фінансування. В країнах Європи захищеними статтями видатків держбюджетів є видатки соціального характеру. Найбільш питому вагу в європейських бюджетах займають видатки на соціальні потреби. Уряду України необхідно встановити державні мінімальні стандарти, які повинні зафіксувати межу показників якості та обсягу надання соціальних послуг населенню нижче якої вони не повинні опускатися. Світовій практиці також неприйнятні стратегії відміни або скорочення конкретних соціальних програм у випадку їхніх державних недофінансувань, що досить часто реалізуються в Україні. Оскільки соціальний сектор включає в себе політику щодо рівня зайнятості, безробіття, а також охорони здоров'я, освіти і науки, то соціальні програми повинні бути не тільки захищені урядом країни, але й переглядатися та збільшуватися за умов зростання бюджетних доходів [5].

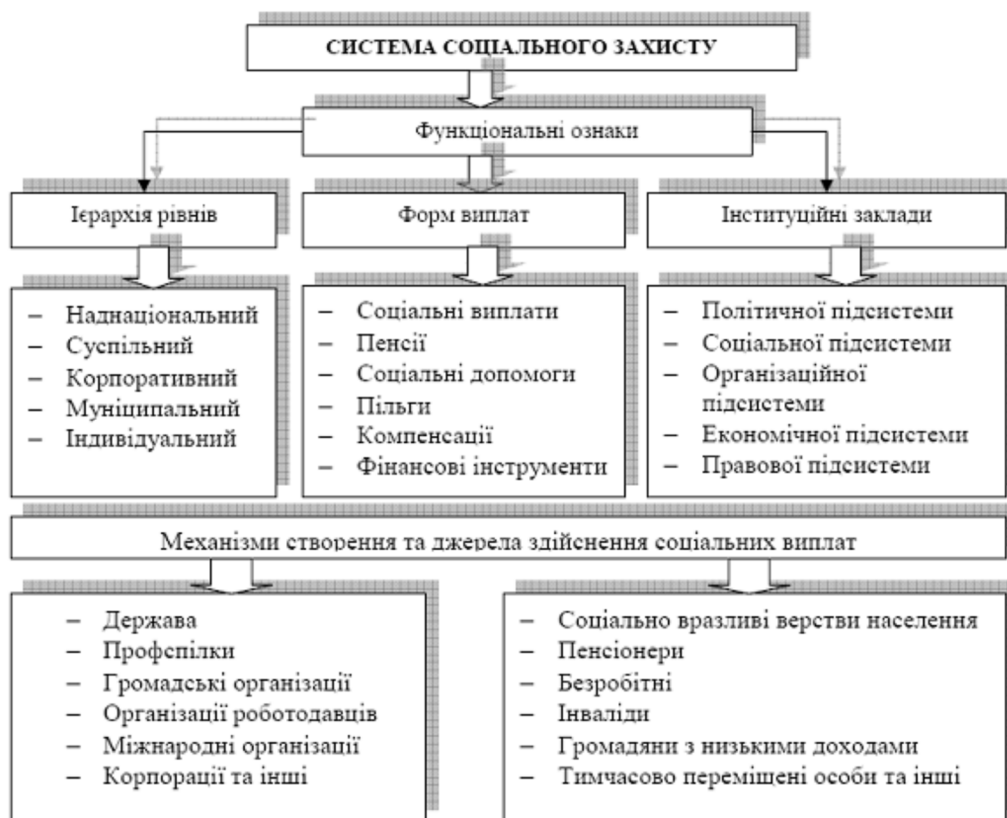

Рис. 1. Система соціального захисту населення (складено авторами на основі джерела [6])

Основними причинами недофінансування соціальної сфери являються не тільки нестача державних фінансів та дефіцити місцевих бюджетів, але й те, що не розробляються нові нетрадиційні для економіки країни – недержавні кошти, такі як створення соціальних фондів та залучення приватного бізнесу. Фінансове забезпечення соціальної сфери розглядається як комплексна підсистема фінансово-кредитного механізму, методу покриття витрат, методу фінансового

впливу на соціально-економічні процеси та сукупність грошових фондів (рис. 2). Під фінансовим забезпеченням соціальної сфери розуміють цілісну систему організації фінансових відносин, які включають відповідні форми, методи та інструменти їх реалізації, в процесі мобілізації та розподілу фінансових ресурсів з метою створення умов для ефективного функціонування соціальної сфери в Україні на основі вирішення відпо-

відних завдань, зумовлених соціальними функціями держави [7].

Фінансовий механізм реалізації соціального захисту населення передбачає формування джерел фінансових ресурсів, що направляються на виконання відповідних програм і заходів, а також обґрунтований вибір методів, форм та важелів їх використання. У ринковій економіці соціальний захист населення реалізується за допомогою фінансових ресурсів усіх економічних агентів: домашніх господарств, суб'єктів господарювання і держави. Незважаючи на доволі диверсифіковану структуру джерел фінансування соціального захисту населення, головну роль серед них все ж відіграють кошти, акумульовані у централізованих і децентралізованих фондах фінансових ресурсів держави. Поряд зі коштами бюджетів усіх рівнів, важливим джерелом фінансування соціального захисту насе-

лення виступають кошти соціального страхування, в першу чергу Пенсійного фонду України. За рахунок коштів системи соціального страхування формується добробут більшості громадян після завершення ними активної трудової діяльності, а також у випадку реалізації соціальних ризиків, що призвели до тимчасової чи постійної втрати працездатності. З рис. 2 видно, що система фінансування соціальної сфери складається з бюджетних та позабюджетних коштів. Позабюджетне фінансування здійснюється за рахунок самофінансування, мобілізації коштів з інших джерел фінансування та кредитування. В Україні найменш поширеною практикою є формування інших джерел для фінансування соціальної сфери, які включають спонсорські кошти, фінансування з державних цільових фондів, а також надходження від громадських та благодійних фондів.

Рис. 2. Система фінансового забезпечення соціальної сфери (вдосконалено авторами на основі джерела [7])

Встановивши структуру та джерела фінансового забезпечення соціальної сфери, доцільно провести аналіз обсягів та динаміки фінансових ресурсів, котрі призначені для її фінансування. Найвну в Україні ситуацію з державним фінансуванням соціальної сфери наочно показано на рис. 3.

Видатки на сферу соціального захисту та соціального забезпечення можна знайти практично в кожній із видаткових статей бюджету відповідно до функціональної класифікації видатків. Наприклад, видатки за статтею "Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на облаштування закладів, які надають соціальні послуги дітям та молоді" фактично належать до видатків на сферу соціального захисту та соціального забезпечення, проте формально вони обліковуються за видатковою статтею "Загальнодержавні видатки". Ще одним прикладом є стаття "Фінансова підтримка санаторно-курортних закладів", за якою фінансуються державні програми оздоровлення ветеранів війни, інвалідів, громадян, постраждалих унаслідок

Чорнобильської катастрофи, дітей і молоді та ін. Однак ці видатки належать до видаткової статті "Охорона здоров'я", хоча, зважаючи на цільові групи, більш доцільно було б відносити їх до видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення. Таким чином, реальний обсяг видатків на сферу соціального захисту та соціального забезпечення значно перевищує ту їхню частину, що проходить у зведеному бюджеті України за видатковою статтею "Соціальний захист та соціальне забезпечення". Щоб побачити реальний обсяг видатків на сферу соціального захисту та соціального забезпечення в Україні, необхідно визначити ті з них, які на практиці фінансуються за рахунок інших видаткових статей бюджету, але фактично спрямовуються на вирішення окремих питань у сфері соціального захисту та соціального забезпечення.

Для того щоб провести коректне порівняння видатків на сферу соціального захисту та соціального забезпечення, які здійснює Україна, з аналогічними показниками розвинутих країн, наприклад країн-членів

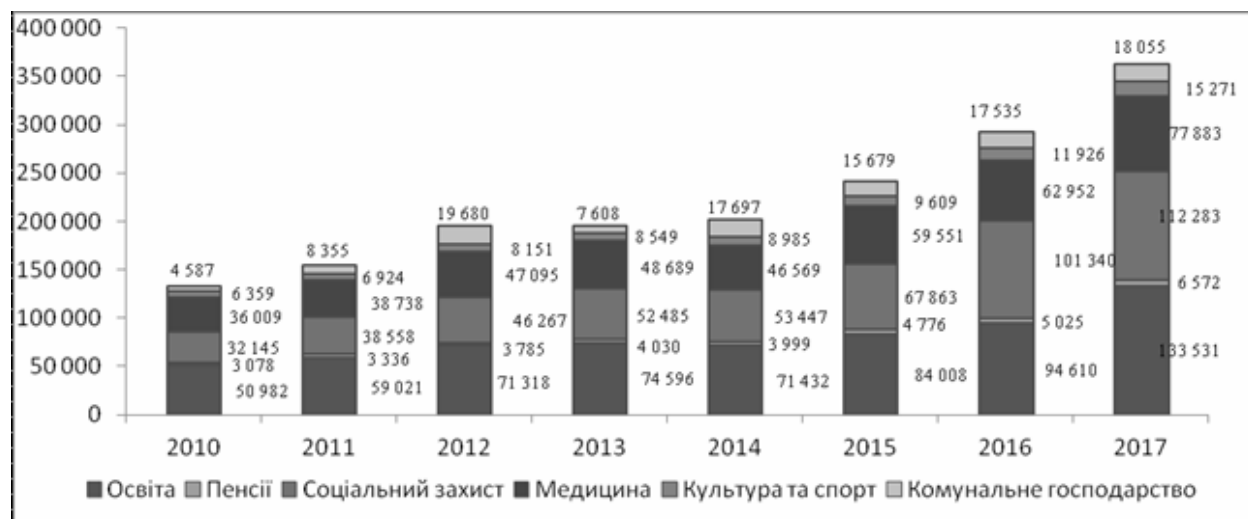

Рис. 3. Напрями бюджетного фінансування соціальної сфери протягом 2010-2017 рр., млн грн на місцевому рівні (сформовано авторами на основі джерела [8])

Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), передусім необхідно підрахувати загальний обсяг відповідних витраток в Україні. Цей розрахунок має включати витатки, що обліковуються за видатковою статтею "Соціальний захист та соціальне забезпечення", іншими видатковими статтями бюджету, а також витатки державних цільових позабюджетних фондів. Інші видаткові статті бюджету включають витатки на охорону здоров'я та витатки на програми житлового будівництва і забезпечення житлом, що фінансуються за рахунок державного та місцевих бюджетів. Витатки, що здійснюються за рахунок державних цільових позабюджетних фондів, включають витатки загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності, на випадок безробіття та від нещасних випадків на виробництві.

Щоб визначити, які витатки дійсно належать до сфери соціального захисту та соціального забезпечення, можна використати систему класифікації соціальних витраток, що застосовується ОЕСР. База даних ОЕСР згрупує витатки на соціальний захист та соціальне забезпечення за такими дев'ятьма категоріями: піклування про літніх людей – звичайні пенсії, пенсії особам, що достроково пішли у відставку, допомога на дому та послуги за місцем проживання; піклування про членів сімей військовослужбовців та постраждалих у катастрофах – пенсії та допомога на поховання; допомога у разі неієздатності та тимчасової непрацездатності – послуги з догляду, допомога у разі неієздатності, допомога постраждалим від аварії на робочому місці та допомога у разі нещасних випадків, виплати у зв'язку з непрацездатністю працівників; охорона здоров'я – витатки на лікування у стаціонарних медичних закладах та амбулаторне лікування, оплата медичних препаратів та виплати на превентивне лікування; сім'я та діти – допомога на дитину та пільгові кредити, допомога по догляду за дитиною, допомога при вагітності та пологах, допомога самотнім батькам; діяльність щодо розвитку ринку праці – послуги з працевлаштування, фінансування освітніх заходів для молоді та заходів із працевлаштування для непрацездатних; соціальна підтримка в разі безробіття – до-

помога у разі безробіття, компенсації у разі звільнення, компенсації за дострокове звільнення, пов'язане з кон'юнктурою ринку; забезпечення житлом – грошова допомога на купівлю та найм житла; інші заходи соціального захисту – грошова допомога, яку не можна віднести до інших категорій, призначена мало-забезпеченим верствам населення (наприклад, допомога на придбання продуктів харчування чи одягу, поширена в деяких країнах, які не є членами ОЕСР), а також інші соціальні послуги та заходи соціального захисту [9].

З урахуванням цієї класифікації в Україні реальний обсяг витраток на сферу соціального захисту та соціального забезпечення буде складатися із загальної суми фактичних витраток державного і місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення, охорону здоров'я, забезпечення житлом окремих категорій громадян (вони проходять за іншими статтями функціональної класифікації витраток) та витраток державних цільових позабюджетних фондів. Обсяг таких витраток зведеного бюджету та цільових позабюджетних фондів у 2017 р. в Україні становив 276 млрд грн, або 29% ВВП (табл. 1).

Для порівняння: обсяг витраток, які безпосередньо обраховуються за бюджетною функцією "Соціальний захист та соціальне забезпечення", у бюджеті 2017 р. становив лише 74 млрд грн, або 7,8% ВВП. Згідно з даними Міністерства соціальної політики України, загальний обсяг витраток на сферу соціального захисту та соціального забезпечення в Україні є доволі значним навіть порівняно з розвиненими країнами. За показником "Соціальні витатки у відсотках до ВВП" Україну в 2017 р. випереджали лише Швеція та Франція. Соціальний захист та соціальне забезпечення в Україні здійснюється шляхом призначення пільг, здійснення соціальних та компенсаційних виплат, а також надання соціальних послуг (здебільшого державними або комунальними закладами системи соціального захисту). Зовсім незначна частка цих соціальних послуг надається недержавними організаціями та установами, які працюють за рахунок грантів, наданих місцевими бюджетами як фінансування діяльності з надання соціальних послуг.

Динаміка зростання різних категорій видатків на сферу соціального захисту та соціального забезпечення, млрд грн (сформовано авторами на основі джерела [10])

Категорії видатків	Роки					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Соціальний захист і соціальне забезпечення	13	19	40	41	47	74
Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття	2	2	3	3	4	5
Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України	1	2	2	2	3	4
Фонд соціального страхування від тимчасової втрати працездатності	3	3	5	7	5	7
Пенсійний фонд України	25	39	64	74	100	148
Охорона здоров'я	10	12	15	20	23	34
Забезпечення житлом	4	4	4	4	5	5
Соціальні видатки, всього	57	82	133	152	187	276
ВВП, всього	267	345	441	527	713	951
До ВВП, %	21%	24%	30%	29%	26%	29%

Усі заходи соціального захисту можуть здійснюватися у формі як грошових, так і натуральних трансфертів. Кошти, що виділяються з бюджету як капітальні трансферти, завжди мають цільове призначення. Таким чином, проведений аналіз підтверджує, що трансферти у грошовій формі становлять найбільшу частку всіх трансфертів населенню в Україні (табл. 2).

Соціальні потреби найбільш незахищених шарів населення задовольняються недостатньою мі-

рою. Високий рівень бідності в Україні, особливо серед сімей із дітьми або непрацездатними особами працездатного віку та сімей, де один із членів має інвалідність, свідчить про недостатню ефективність підтримки найбільш соціально незахищених категорій населення. Оскільки традиційно наука розглядає проблеми соціального захисту як проблеми регулювання матеріального добробуту населення, то одним із основних завдань соціального захисту є боротьба з бідністю [11, с. 82].

Таблиця 2

Трансферти населенню у грошовій та натуральній формах у зведеному бюджеті України, млрд грн (сформовано авторами на основі джерела [10])

Трансферти населенню	Роки					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Трансферти у грошовій формі	7,50	13,14	33,15	32,97	32,50	46,50
Виплата пенсій і допомоги	6,93	12,24	32,64	32,41	31,90	45,51
Стипендії	0,57	0,90	0,52	0,56	0,60	0,99
Трансферти у натуральній формі	3,89	4,23	5,85	6,38	10,50	25,13
Інші поточні трансферти населенню, включаючи пільги	3,82	4,18	5,77	6,29	10,50	24,91
Капітальні трансферти	0,07	0,05	0,08	0,09	-	0,23

Рівень бідності (за критерієм витрат нижче фактичного прожиткового мінімуму) за попередніми даними Міністерства соціальної політики у 2020 р. зростає до 45%, що на 6,5% вище значення 2019 р., при цьому протягом останніх трьох років Україна демонструвала впевнений вихід із кризи: рівень бідності за абсолютним критерієм (витрати нижче фактичного прожиткового мінімуму) знизився з 58,6% у 2016 р. до 43,2% у 2018 р. Крім того, в Мінсоцполітики визнають, що пандемія COVID-19 внесла корективи до показників соціально-економічного розвитку країни в 2020 р. З 1 липня 2020 р. встановлюються нові розміри прожиткового мінімуму: на одну особу на місяць він становитиме 2118 грн (узагальнений показник), тоді як з 1 січня було 2027 грн [12]. Дослідження диференціації життєвого рівня населення (рис. 4) за даними Державної служби статистики України [10] показав, що після 2014 р. спостерігається різке зростання нерівності у доходах на фоні росту бідності значною часткою населення, наприклад, у 2019 р. доходи 20% найбільш забезпечених українців перевищували доходи 20% найменш забезпечених у 3,5 раза.

Серед основних проблем у сфері соціального захисту населення України, які вимагають негайного вирішення, можна виділити такі: надзвичайно високий рівень участі держави у сфері соціального захисту, надзвичайно слабка участь в її функціонуванні населення; надзвичайно стрімке зростання вартості послуг, які надають заклади охорони здоров'я, освіти, культури, що не відповідає їхній якості; неефективність бюджетного управління наявними фінансовими ресурсами як головними розпорядниками, так і окремими соціальними установами; недостатність коштів для фінансування заходів у сфері соціального захисту населення. Фінансове забезпечення соціального захисту також слід аналізувати з точки зору досягнення його цілей. Слід відзначити, що кожна окрема соціальна програма передбачає досягнення своїх конкретних цілей, що дає змогу оцінити ефективність їх фінансування не лише в цілому по країні, а й по окремих регіонах. Водночас всі цілі окремих соціальних програм передбачають досягнення основних цілей системи соціального захисту населення: зменшення рівня бідності, зростання доходів населення, скорочення нерівності та підвищення тривалості життя.

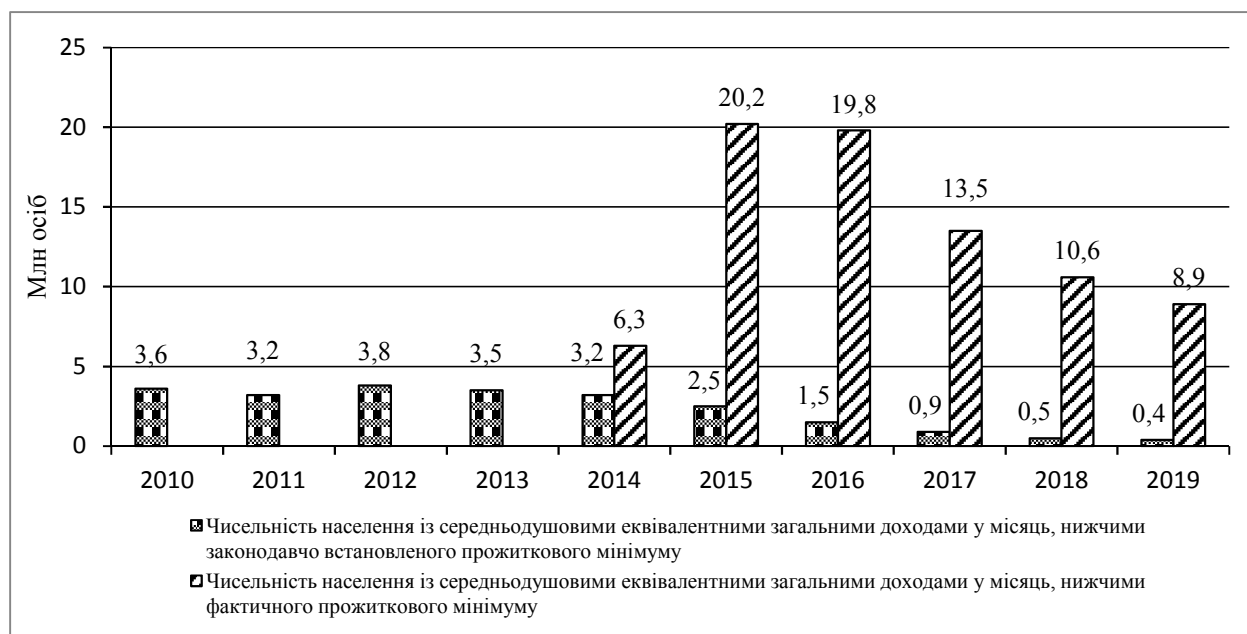

Рис. 4. Динаміка кількості населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими законодавчо встановленого прожиткового мінімуму (складено авторами на основі джерела [10])

Однією із вагомих перешкод на шляху ефективного управління в нашій країні системою соціального захисту є недостатній рівень її фінансового забезпечення у поєднанні з нераціональним плануванням, розподілом і неефективним використанням наявних фінансових ресурсів. Дані офіційної статистики засвідчують існування в останні десятиліття стійкої, яскраво вираженої тенденції бюджетного фінансування видатків соціального спрямування за залишковим принципом з одночасним щорічним зниженням їх частки як у структурі видатків зведеного бюджету України, так і у ВВП. Це суперечить положенням Конституції, яка проголошує соціальну спрямованість економіки нашої держави, головним обов'язком якої є утвердження та забезпечення прав і свобод людини як найвищої соціальної цінності. У зв'язку з цим важливим загальнодержавним завданням стає пошук ефективних механізмів планування та здійснення соціальних видатків з урахуванням передового зарубіжного досвіду, що дало б змогу повною мірою реалізувати пріоритети соціальної політики.

Висновки. Отже, соціальний захист – це багаторівнева система економічних, соціальних та правових відносин з управління соціальними ризиками суспільства для ліквідації їх небажаних наслідків та забезпечення належного рівня життя. Система соціального захисту об'єднує такі елементи: соціальне забезпечення, соціальну допомогу окремим категоріям населення, соціальне страхування. Державні механізми здійснення соціального захисту стосуються не лише найменш забезпечених категорій громадян, а охоплюють населення загалом, бо головне призначення соціального захисту є надання кожному члену суспільства, незалежно від соціального походження, національної або расової приналежності, можливості вільно розвиватися, реалізувати свої здібності, що потребує створення дієвої та ефективної системи фінансового забезпечення соціального захисту населення. Крім того, важливого значення під час створення ефективної системи соціального захисту має розподіл населення на

соціальні групи за вагомістю отримання благ і можливістю приймати участь у суспільно-корисній діяльності.

Основними напрямками вдосконалення механізму фінансового забезпечення соціальної сфери повинні стати: посилення відповідальності за нецільове використання коштів; оптимальне розмежування повноважень щодо здійснення видатків між органами влади всіх рівнів; залучення неурядових організацій до надання соціальних послуг із метою підвищення їх якості тощо. Лише комплексне впровадження окреслених заходів дозволить досягти підвищення ефективності фінансування соціальної сфери та поліпшення якості життя населення як основної мети реалізації соціально-економічної політики держави.

Список використаних джерел

1. Борецька Н. П. Регіональні аспекти соціального захисту населення. *Регіональна економіка*. 2000. № 3. С. 83-88.
2. Денисов М. Ю. Социально-экономические преобразования пенсионной системы в России : монография. Ростов-на-Дону: РГЭА, 2000. 246 с.
3. Москаленко В. В. Сутність соціального захисту та його місце в політиці соціальної держави. *Наукові записки Кієво-Могилянської академії. Політичні науки*. 2005. Т. 21. С. 41-44.
4. Павлова Л. О. Політико-економічний аналіз системи соціального захисту населення в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук за спец. 08.00.01. Київ, 2016. 230 с. URL: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/dis_pavlova.pdf.
5. Стойка А. Фінансування соціальної сфери: джерела і шляхи диверсифікації. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02\(5\)/10savdsd.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02(5)/10savdsd.pdf).
6. Руженський М. М. Трансформація інститутів соціального захисту населення в транзитивній економіці: дис. на здобуття наукового ступеня д-ра екон.

наук. Київ, 2016. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.01/2016/Ruzhenskyj_diss.PDF.

7. Пігуль Н., Люта О., Бойко А. Фінансове забезпечення соціальної сфери в Україні. *Вісник НБУ*. 2015. Січень. С. 30-35.

8. Видатки. Ціна держави. URL: <http://cost.ua/budget/expenditure/>.

9. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні: реальний стан та перспективи реформування. Київ: Центр громадської експертизи, 2010. С. 104.

10. Державне управління статистики: офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

11. Лаврухін В. В. Реформування чинної моделі соціального захисту в системі пріоритетів державної соціальної політики в Україні: дисертація на здобуття наукового ступеня канд. наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02. Київ: Національна академія державного управління при президенті України, 2015. 263 с. URL: <http://academy.gov.ua/pages/dop/138/files/2f2118a5-f3eb-400d-9c45-5903e4244a39.pdf>.

12. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики. URL: <https://www.msp.gov.ua>.

13. Гітис Т. П., Чемерис Є. Т., Антонова В. І., Носаньова А. С. Дослідження сучасного рівня соціального захисту населення в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2020. № 1 (59). С. 116-122. doi: 10.12958/1817-3772-2020-1(59)-116-122.

References

1. Boretska, N. P. (2000). Rehionalni aspekty sotsialnoho zakhystu naselennia [Regional aspects of social protection]. *Rehionalna ekonomika – Regional economy*, 3, pp. 83-88 [in Ukrainian].

2. Denisov, M. Yu. (2000). Sotsial'no-ekonomicheskiye preobrazovaniya pensionnoy sistemy v Rossii [Socio-economic transformation of the pension system in Russia]. Rostov-on-Don, RGEA [in Russian].

3. Moskalenko, V. V. (2005). Sutnist sotsialnoho zakhystu ta yoho mistse v politytsi sotsialnoi derzhavy [The essence of social protection and its place in the policy of the welfare state]. *Naukovi zapysky Kyievo-Mohylianskoï akademii. Politychni nauky – Scientific notes of the Kyiv-Mohyla Academy. Political science*, Vol. 21, pp. 41-44 [in Ukrainian].

4. Pavlova, L. O. (2016). Polityko-ekonomichniy analiz systemy sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini [Political and economic analysis of the system of social

protection of the population in Ukraine]. *Candidate's thesis*. Kyiv. Retrieved from https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/dis_pavlova.pdf [in Ukrainian].

5. Stoika, A. Finansuvannia sotsialnoi sfery: dzherela i shliakhy dyversyfikatsii [Financing of the social sphere: sources and ways of diversification]. Retrieved from [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02\(5\)/10savd_sd.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02(5)/10savd_sd.pdf) [in Ukrainian].

6. Ruzhenskyi, M. M. (2016). Transformatsiia instytutiv sotsialnoho zakhystu naselennia v tranzytivnii ekonomitsi [Transformation of institutes of social protection of the population in transitive economy]. *Doctor's thesis*. Kyiv. Retrieved from https://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.01/2016/Ruzhenskyj_diss.PDF [in Ukrainian].

7. Pihul, N., Liuta, O., Boiko, A. (2015). Finansove zabezpechennia sotsialnoi sfery v Ukraini [Financial support of the social sphere in Ukraine]. *Visnyk NBU – Bulletin of the NBU*, January, pp. 30-35 [in Ukrainian].

8. Vydatky. Tsina derzhavy [Expenses. State price]. Retrieved from <http://cost.ua/budget/expenditure/> [in Ukrainian].

9. Systema sotsialnoho zakhystu ta sotsialnoho zabezpechennia v Ukraini: realnyi stan ta perspektyvy reformuvannia [The system of social protection and social security in Ukraine: the real situation and prospects for reform]. (2010). Kyiv, Center for Public Expertise [in Ukrainian].

10. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. (n.d.). *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].

11. Lavrukhin, V. V. (2015). Reformuvannia chynnoi modeli sotsialnoho zakhystu v systemi priorytetiv derzhavnoi sotsialnoi polityky v Ukraini [Reforming the current model of social protection in the system of priorities of state social policy in Ukraine]. *Candidate's thesis*. Kyiv. Retrieved from <http://academy.gov.ua/pages/dop/138/files/2f2118a5-f3eb-400d-9c45-5903e4244a39.pdf> [in Ukrainian].

12. Ofitsiynyi sait Ministerstva sotsialnoi polityky [Official site of the Ministry of Social Policy]. Retrieved from <https://www.msp.gov.ua> [in Ukrainian].

13. Gitis, T. P., Chemerys, Ye. T., Antonova, V. I., Nosanyova, A. S. (2020). Doslidzhennia suchasnoho ravnia sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini [Study of the Current Level of Social Protection of the Population in Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 1 (59), pp. 116-122. doi: 10.12958/1817-3772-2020-1(59)-116-122 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.02.2021

Формат цитування:

Болотина Є. В., Шубна О. В., Бившева Л. О. Особливості фінансування та управління системою соціального захисту населення в Україні. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 1 (40). С. 120-126. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1\(40\).120-126](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1(40).120-126)

Bolotina, Ye. V., Shubna, O. V., Byvsheva, L. O. (2021). Features of Financing and Management of the Social Protection System in Ukraine. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (40), pp. 120-126. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1\(40\).120-126](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2021.1(40).120-126)